

Anexa 3

la Ordinul Ministrului Educației Cercetării și Tineretului nr. 5952 din 14.11.2008

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII ȘI TINERETULUI

PROGRAMA
PENTRU

GRADUL DIDACTIC II

LIMBA ȘI LITERATURA MAGHIARĂ ȘI METODICA PREDĂRII LIMBII ȘI
LITERATURII MAGHIARE

EDUCATOARE

(absolvenți ai școlilor normale și ai colegiilor universitare pedagogice de institutori)

2008
București

A II. FOKOZATI VIZSGA TEMATIKÁJA

– Óvónők –

A didaktikai fokozatok elnyeréséhez az óvónőknek ismerniük kell:

- Az 1995/84-es Tanügyi Törvényt és a romániai oktatáspolitikai irányelveit
- Az oktatáspolitikát gyakorlatba ültető dokumentumokat (tantervek)
- Az oktatási reform irányelveit
- Az óvodáskorú gyermek életkori sajátosságait
- Az óvodai nevelés korszerű módszereit

I. A VIZSGAPROGRAMOK ALAPELVEI:

- A tantárgypedagógia tartalmának összehangolása a pedagógia, pszichológia, didaktika újabb eredményeivel;
- Az irodalmi, nyelvi és tantárgypedagógiai ismeretek összehangolása az óvodai tanterv követelményeivel és tartalmaival;
- A tartalmak gyakorlati jellegének és alkalmazhatóságának a biztosítása
- Az interdiszciplinaritás, a tantárgyak, területek (nyelv és irodalom) integrációja és az alkalmazhatóság elvének az érvényesítése;
- Az óvodai gyakorlat alkotó jellegű megújításának bizonyítása, a rugalmas gondolkodás, döntésképeség, kreativitás és együttműködés elvének érvényesítése;

II. ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK:

- A nyelvi, irodalmi ismeretek alkalmazása változatos feladathelyzetekben
- Helyes, a változó kommunikációs helyzetekhez igazodó anyanyelvhasználat
- Az óvodáskorú gyermek szövegértését segítő közlés, illetve a tudatos szövegolvasás képességének bizonyítása
- Az óvodai nevelés újabb fejlődési irányainak ismerete és alkalmazása

III. VIZSGATANTÁRGYAK

- Román nyelv és gyermekirodalom – írásbeli
- Magyar nyelv, irodalom, gyermekirodalom és az anyanyelvi nevelés tantárgypedagógiája – írásbeli
- Óvodai tevékenységek módszertana – írásbeli
- Pedagógia és pszichológia – szóbeli
- Gyakorlati próba – szakellenőrzés

MAGYAR NYELV, IRODALOM, GYERMEKIRODALOM ÉS AZ ANYANYELVI NEVELÉS TANTÁRGYPEDAGÓGIÁJA – ÍRÁSBELI

Részletes követelmények:

1. Kommunikációs helyzetekhez igazodó tudatos és helyes nyelvhasználat
2. A magyar irodalom, gyermekirodalom ismerete, tudatos szövegolvasó képesség és esztétikai magatartás bizonyítása
3. Anyanyelvi és stilisztikai ismeretek alkalmazása
4. Az irodalmi szöveghez és a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodó tanulási helyzetek választása
5. Az óvodai tanterv követelményeit gyakorlatba ültető módszerek, eljárások és eszközök ismerete
6. Annak bizonyítása, hogy újszerű és változatos megoldásokat javasol a nevelés gyakorlatában felmerülő kérdések megoldására
7. Hatékony és alkalmazható tevékenységi tervezetek megvalósítása

Feladattípusok

- 1.1. az irodalmi nyelv normáit betartó értekező szöveg alkotása
- 1.2. helyesírási ismeretek alkalmazása
- 2.1. irodalomelméleti ismeretek alkalmazása
- 2.2. adott szöveg értelmezése (műfaji besorolás, irodalmi formák és kódok megragadása a szövegszerveződésben, esztétikai minőségek felfedezése)
- 2.3. az életkori sajátosságokhoz igazodó szövegfeldolgozási technikák ismerete
- 3.1. hangtani ismeretek és ezek alkalmazása
- 3.2. jelentéstani ismeretek és ezek alkalmazása (elsődleges jelentés, átvitt jelentés, rokon értelműség, ellentétes jelentésű szavak, azonos alakú szavak, alakváltozatok)
- 3.3. szókészlettani ismeretek és ezek alkalmazása (szókészlet, szókincs, a szókészlet változása, a szókészlet rétegei)
- 3.4. szófajtani, mondattani, szövegtani ismeretek és ezek alkalmazása
- 3.5. stilisztikai ismeretek és ezek alkalmazása
- 4.1. kreativitást és eredetiséget fejlesztő tanulási helyzetek választása az irodalmi foglalkozásokon
- 4.2. az óvodáskorú gyermek kreativitását fejlesztő módszerek alkalmazása
- 5.1. az Óvodai Tanterv követelményeinek megfelelő módszerek és eljárások választása
- 5.2. a módszerek és eljárások választásának indoklása, magyarázata
- 6.1. az adott műveltségi terület nevelési-tanulási-értékelési helyzetéhez igazodó didaktikai megoldás választása
- 6.2. a tantárgypedagógiai ismeretek változatos helyzetekben való alkalmazása
- 6.3. funkcionális tanulási helyzetek választása
- 7.1. a Tanterv követelményeinek a tanulási helyzetekhez igazodó lebontása
- 7.2. tevékenységi típusoknak és életkori sajátosságoknak megfelelő tanulási helyzetek, tevékenységek, módszerek és eljárások választása

TARTALMAK:

1.1. Magyar irodalom és gyermekirodalom

I. Irodalomelméleti alapfogalmak:

Irodalmi és nem irodalmi kommunikáció

Prózai és verses beszédmód. Verstani alapfogalmak. Szóképek és retorikai alakzatok A lírai műnem főbb műfajai.

Az epikai műnem főbb műfajai. Narrációs eljárások

II. Lírai műfajok:

A dal. A dal műfaja Petőfi Sándor, Ady Endre, József Attila, Kányádi Sándor költészetében.

Az epigramma. Janus Pannonius, Vörösmarty Mihály epigrammái.

Az elégia. Berzsenyi Dániel, Tóth Árpád, Dsida Jenő elégiai.

Az óda. Berzsenyi Dániel, Vörösmarty Mihály, József Attila ódái.

A himnusz. Kölcsey Ferenc: Hymnus..

Kötött versformák: a szonett. A szonett műfaja Juhász Gyula/Tóth Árpád/Babits Mihály/József Attila költészetében.

Követelmény: szerzőnként legalább két mű alapos ismerete.

III. Epikai műfajok:

A novella. Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Tamási Áron novellái. A novella műfaja a posztmodern irodalomban: Esterházy Péter /Vári Attila/visky András novellái.

Regényváltozatok:

- A 19. századi regény. Jókai Mór, Mikszáth Kálmán regényei.

- A 20. századi regény. Móricz Zsigmond/Kosztolányi Dezső, Tamási Áron, Bodor Ádám /Szilágyi István regényei.

Követelmény: szerzőnként legalább egy mű alapos ismerete.

IV. Gyermekirodalom

A népi gyermeklíra: mondókák, mondókatípusok, játékversek, kiszámolók.

A népi gyermekjáték.

A népmese és a népmonda. Népköltészeti gyűjtések: Arany László, Illyés Gyula gyűjteményei.

A műköltészeti mese. Benedek Elek meséi.

A meseregény. Carlo Collodi/ A. A. Milne, Fodor Sándor, Lázár Ervin meseregényei.

Gyulai Pál/Pósa Lajos, Weöres Sándor, Nemes Nagy Ágnes, Kányádi Sándor, Kovács András Ferenc
gyermekversei

1.2. Magyar nyelv

I Általános ismeretek a nyelvről:

A nyelv mibenléte. Nyelv és gondolkodás kapcsolata. Nyelv és beszéd.

A kommunikáció folyamata. A nyelvi kommunikáció.

A nyelv mint jelrendszer – jelfajták, a nyelvi jelek sajátosságai

A nyelvi stílus. Stílusrétegek

A gyermeknyelv jellemzői. Hangtani, szótani-alaktani, valamint mondat- és szövegalkotásbeli sajátosságok

II Hangtani ismeretek:

A beszédhangok. Magánhangzók és mássalhangzók jellemzői. A beszédhangok egymásra hatásának törvényszerűségei

Az artikulációs bázis. Gyakoribb beszéd- és kiejtési hibák.

A szótag és szótagolás

III. A helyesírás alapelvei

IV. Szókészlet-tani ismeretek:

A szókészlet. Alap- és kiegészítő szókészlet.

Állandósult kifejezések (frazémák) fajtái

A szókészlet változása (szavak elavulása, új szavak alkotása: szóképzés, szóösszetétel, más szóalkotási módok)

A szókészlet rétegei. Nyelvjárási, csoport- és rétegnyelvi szavak, ezek jellemzői

A dajka- és gyermeknyelvi beszéd szókészlet-tani jellemzői

V. Jelentéstani ismeretek:

A szójelentés mint viszonyfogalom

Hangalak és jelentés viszonya (egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak, a jelentésmező, alakváltozatok)

A jelentésváltozás lehetőségei – a metafora és a metonímia.

VI. Szófaj-tani ismeretek:

A szófajok (ige, főnév, melléknév, névmások, igenév, határozószó, névelő, névutó, igekötő, segédige, tagadószó, módosítószó, indulatszó)

A szófajok helyesírása

A szófajok stilisztikai értéke

VII Mondattani és szövegtani ismeretek:

Mondat. Mondatrész. Szó szerkezetek.

A mondatok osztályozásának szempontjai. Mondatfajták. Viszonyok a mondatban.

A szövegszerűséget biztosító eszközök, tényezők (nyelvtani és jelentéstani kapcsolóelemek).

Szövegtípusok (leíró, elbeszélő, érvelő). Szövegműfajok.

1.3. Az anyanyelvi nevelés tantárgypedagógiája

I. Az anyanyelvi tantárgypedagógia fogalma. Az óvodai anyanyelvi nevelés alapelvei, céljai, feladatai

II. Az anyanyelvi nevelés Óvodai Tantervben megfogalmazott fejlesztési követelményei, részletes követelményei és viselkedéspéldái

III. A kommunikációs képességek fejlesztése:

Az óvodáskorú gyermek beszédének jellemzői

Beszédfejlesztés a szókinccs, a mondat és a szöveg szintjén.

Beszédművelés (beszédlégzés, helyes hangejtés, artikuláció, hangsúly, beszéddallam, metakommunikációs eszközök)

A kommunikációs képességeket fejlesztő anyanyelvi játékok

IV. Az óvodai irodalmi nevelés:

A gyermek és irodalom kapcsolata. Az életkori sajátosságoknak megfelelő irodalmi alkotások kiválasztása.

Mesehallgatás körülményeinek megteremtése, módszerei, eljárásai, eszközei

Vershallgatás körülményeinek megteremtése, módszerei, eljárásai, eszközei

V. Tervezés, szervezés, értékelés az anyanyelvi tevékenységein

Kalendárisztikus tervek, tematikus tervek, tevékenységi tervezetek

Kötött és szabad foglalkozások, játékok

Az értékelés formái, szerepe és funkciója

VI. Követelmény–módszer–szemléltető eszköz kapcsolata az anyanyelvi tevékenységeken
Az anyanyelvi nevelés hagyományos módszerei
Az alternatív pedagógiák (pl. step by step, Waldorf, drámapedagógia, projektoktatás) módszereinek összekapcsolása a hagyományos módszerekkel
A szemléltető eszköz szerepe, kiválasztásának szempontjai,
VII. Az előkészítő csoport anyanyelvi fejlesztési követelményei és feladatai
Az olvasás- és írástanítás előkészítése
Hangleválasztás, hangösszevonás képességének fejlesztése
Grafikus jelek, betűelemek formálása képességének fejlesztése
VIII. Az interdiszciplinaritás és integrált nevelés elve az óvodai anyanyelvi nevelésben.
Komplex óvodai tevékenységek tervezése és szervezése

AJÁNLOTT KÖNYVÉSZET

1. *** Az Óvodai Tanterv magyar változata, O.M. 5242/02.10.2006
2. A. Jászó Anna (szerk.): A magyar nyelv könyve. Budapest, 1991.
3. Bálint Péter (szerk.): Közelítések a meséhez. Didakt, Debrecen, 2003.
4. Benedek Marcell: Irodalmi hármaskönyv. Kriterion Könyvkiadó 1982..
5. Cs. Gyimesi Éva: Teremtett világ. Kriterion Könyvkiadó, 1983.
6. Dankó Ervinné: Nyelvi kommunikációs nevelés az óvodában. Óvodapedagógusok, tanítók és szülők könyve a három-hétévesek fejlesztéséhez, Okker Kiadó, 2000.
7. Dumitrana, Magdalena - "Educarea limbajului în învățământul prescolar" vol.I Comunicarea orală, Editura Compania, București, 1999.
8. Faragó József – Fábián Imre (szerk.): Bihari gyermekmondókák. Kriterion Könyvkiadó, Buk., 1982.
9. Fogarassy Miklós (szerk.): Ki kicsoda a mai magyar gyermekirodalomban? OSZKMKM.
10. Hegedűs Imre János: Benedek Elek. Monográfia. Pallas–Akadémia, Csíkszereda, 2006.
11. Komáromi Gabriella (szerk.): Gyermekirodalom. Helikon Kiadó, Bp., 1999.
12. Petrolay Margit: Könyv a meséről. Trezor Kiadó, Bp., 1996.
13. Péntek János: Teremt2 nyelv. Kriterion könyvkiadó, 1988.
14. Szabó Zsolt: Kommunikációs készség és nevelés. Benedek Elek a gyermek- és ifjúsági irodalomért. Korunk, 2002. 10. sz.
15. Szerdahelyi István: Irodalomelméleti enciklopédia. Budapest, 1995.
16. Szilágyi N. Sándor: Magyar nyelvtan. Tankönyv a pedagógiai líceumok IX-X. osztálya és a filológia-történelem szakprofilú líceumok XI. osztálya számára, EDP, Bukarest, 1980.
17. Vita Zsigmond – Józsa Miklós – Király László – Jarosievits Erzsébet: Gyermek- és ifjúsági irodalom. Tankönyv az óvónő- és tanítóképző pedagógiai líceumok számára, EDP, Buk., 1983.
18. Zilahi Józsefné: Mese – vers az óvodában, I – II. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1995.
19. A Korunk folyóirat gyermekirodalmi száma, 2002. 10. sz.
20. A Székelyföld folyóirat gyermekirodalmi száma, 2004. 11. sz.

AZ ÓVODAI TEVÉKENYSÉGEK MÓDSZERTANA – ÍRÁSBELI

Követelmények:

1. az Óvodai Tanterv követelményeit gyakorlatba ültető módszerek, eljárások és eszközök ismerete
2. annak bizonyítása, hogy újszerű és változatos megoldásokat választ a nevelés gyakorlatában felmerülő kérdések megoldására
3. hatékony és alkalmazható tevékenységi tervezetek megvalósítása

Feladattípusok:

- 1.1. a Tanterv követelményeinek megfelelő módszerek és eljárások választása
- 1.2. a módszerek és eljárások választásának indoklása, magyarázata
- 2.1. az adott műveltségi terület nevelési-tanulási-értékelési helyzetéhez igazodó didaktikai megoldás választása
- 2.2. a tantárgypedagógiai ismeretek változatos helyzetekben való alkalmazása
- 2.3. funkcionális tanulási helyzetek választása
- 3.1. a Tanterv követelményeinek a tanulási helyzetekhez igazodó lebontása
- 3.2. a tevékenységi típusoknak és életkori sajátosságoknak megfelelő tanulási helyzetek, tevékenységek, módszerek és eljárások választása

TARTALMAK:

1. A különböző tevékenységtípusok Óvodai Tantervben megfogalmazott fejlesztési követelményei, részletes követelményei és viselkedéspéldái.
2. A különböző tevékenységtípusok tartalmai (műveltségi anyaga), sajátos módszerei és eszközei a különböző óvodai csoportokban (kis-, közép-, nagy- és előkészítő csoportban)
3. A különböző tevékenységtípusok sajátos megvalósítási módozatai egész csoporttal, kiscsoportokban és egyéni foglalkozásokon
4. Az óvodáskorú gyermek önállóságának és kreativitásának fejlesztése játékokkal, szabad és választott tevékenységeken
5. A műveltségi területek (anyanyelv, román, tudományok, művészetek stb.) különböző tevékenységeinek tervezése, szervezése és megvalósítása
6. Az értékelés formái, szerepe és funkciója az óvodai tevékenységeken. A követelmények és az eredmények összevetése, értékelése. Az óvodáskorú gyermek rendszeres megfigyelése, értékelése. Megfigyelési napló készítése a gyermek fejlődéséről.
7. A játék mint módszer és az óvodai nevelés követelményeinek alapvető megvalósítási formája. Játékfajták és azok alkalmazása.
8. Az előkészítő csoport fejlesztési követelményei és feladatai. Sajátos tevékenységek tervezése, szervezése és megvalósítása az óvodáskorú gyermek iskolaérettségének elérése céljából.
9. Követelmény – módszer – szemléltető eszköz összefüggése. A szemléltető eszközök szerepe, megválasztásának kritériumai a különböző foglalkozásokon.
10. A korszerű nevelési környezet megteremtése és szerepe az óvodai nevelésben
11. A projekt módszer és alkalmazása az óvodai nevelésben
12. Az alternatív pedagógiák szemléletének, módszereinek alkalmazása, összekapcsolása a hagyományos módszerekkel
13. Az interdiszciplinaritás és integrált nevelés elve az óvodai nevelésben. Komplex óvodai tevékenységek tervezése és szervezése.
14. A közösség bevonásának módozatai az óvodai nevelés támogatásába. A szülők szerepe és nevelése.

AJÁNLOTT KÖNYVÉSZET

1. *** Az Óvodai Tanterv magyar változata, O.M. 5242/02.10.2006
2. *** Programa activitatilor instructiv-educative în gradinita de copii, Editura V&I Integral,
3. *** Documentar metodic, Editura V&I Integral, Bucuresti, 2001.
4. *** Metoda proiectelor la vârstele timpurii, Editura V&I Integral, Bucuresti, 2002
5. Barta, Andrei si Dragomir, Petrica - "Deprinderi motrice la prescolari", Editura V&I Integral, Bucuresti, 1995..
6. Bettelheim, Bruno: A mese bővölete és a bontakozó gyermeki lélek (Ford. Kúnos László), Korvina, Budapest, 1985.

7. Breben, Silvia si Matei, Elena - "Cunoasterea mediului - ghid pentru învățământul prescolar", Editura Radical, Craiova, 2001.
8. Dumitrana, Magdalena - "Educația limbajului în învățământul prescolar" vol.I Comunicarea orală, Editura Compania, București, 1999.
9. Gazda Klára: Gyermekvilág Esztelneken. Néprajzi monográfia. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1980.
10. Kolombus, E.S. - "It is tomorrow yet?" - tradusa în limba română cu titlul "Didactica prescolară" de Magdalena Dumitrana, Editura V&I Integral, București, 1998.
11. Landsheere, G., Landsheere, V. - "Definierea obiectivelor educaționale" (trad.), E.D.P., București, 1979.
13. Zilahi Józsefné: Mese – vers az óvodában I – II. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1995.
14. Szabó Zsolt: Kommunikációs készség és nevelés. Benedek Elek a gyermek- és ifjúsági

Nota

Autori:

- drd. Zs. Ambrus Ágnes – Extensie Universitară a Universității Babeș-Bolyai - Târgu Secuiesc, Facultate de Psihologie și Științe ale Educației
- Ágoston Palkó Emese – Colegiul Național "M. Eminescu", Oradea

Coordonator:

- Nagy Enikő – Ministerul Educației Cercetării și Tineretului, Direcția Generală Învățământ în Limbile Minorităților și Relația cu Parlamentul